

Podpora kurikulární práce škol
Národní pedagogický institut ČR

Osobnostní a sociální výchova pro 2. stupeň ZŠ

tradiční
modelový ŠVP

2025

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět	Osobnostní a sociální výchova
Využití vzdělávací obory	Osobnostní a sociální výchova
Průřezová témata (PT)	Péče o sebe a druhé
Klíčové kompetence (KK)	<ul style="list-style-type: none"> — k učení — komunikační — osobnostní a sociální — k občanství a udržitelnosti — k podnikavosti a pracovní — k řešení problémů — kulturní — digitální
Základní gramotnosti (ZG)	Čtenářská a pisatelská

Informace o pojetí předmětu	Osobnostní a sociální výchova zahrnuje osobnostní, sociální, etický a kariérový rozvoj žáka. Kontinuálně, systematicky a komplexně rozvíjí potřebné znalosti, dovednosti, hodnoty, postoje, které explicitně podporují odolnost žáka vedoucí ke zvládnutí běžných i náročných životních situací. Rozvíjí praktickými a zkušenostními přístupy sebereflektivní, seberegulační a psychohygienické dovednosti, interakční, komunikační a prosociální chování. Přispívá k sebepoznání a ke kvalitě života žáka. Podporuje sociálně-emocionální dovednosti, odpovědný přístup k sobě i druhým, k seberozvoji a celoživotnímu učení, k zapojení se v měnící se společnosti a světě práce. Poskytuje prostor pro to, aby mohl žák v bezpečném prostředí a s oporou reflektovat, rozvíjet či regulovat způsoby prožívání a chování. Vytváří příležitost pro zkoušení, objevování a získávání vhodných mechanismů reagování na vnitřní a vnější svět.
Informace o obsahu předmětu	Obsah předmětu je strukturován ve třech okruzích. Osobnostní rozvoj se zaměřuje zejména na sebepojetí žáka, sebepoznávání, zvládnutí stresu a náročných situací, efektivní strategie učení, sebeorganizaci a plánování vlastního rozvoje. Sociální a etický rozvoj se věnuje sociálně-emocionálním dovednostem, sociální komunikaci a interakci v různorodých situacích, mezilidským vztahům a prosociálnímu chování. Kariérový rozvoj se vztahuje k objevování, rozhodování a plánování ve vlastním kariérovém směřování, k hodnotám a příležitostem spojeným se světem práce. Nedílnou součástí předmětu je rozvíjení sebehodnocení žáka, práce s portfoliem pro zachycení osobního a kariérového pokroku a formativní zpětná vazba respektující individuální podobu učení. Ve výuce jsou využívány také dovednosti a znalosti žáka z neformálního vzdělávání. Učivem je žák sám, stává se jím konkrétní žákovská skupina a stávají se jím běžné situace každodenního života.
Časová dotace	1 + 1 + 1 + 1
Organizace výuky předmětu	Výuka probíhá ideálně ve flexibilním prostoru školní třídy, kde lze sedět v kruhu, pohybovat se po prostoru, může probíhat i ve venkovních prostorech.
Podmínky pro výuku předmětu	Bezpečná respektující atmosféra, učitel se průběžně vzdělává prakticky a sebezkušenostně v typu aktivit, které vede se žáky.

Vzdělávací strategie

Vyučovací předmět	Osobnostní a sociální výchova
Využité vzdělávací obory	Osobnostní a sociální výchova
Průřezová témata (PT)	Péče o sebe a druhé
Klíčové kompetence (KK)	<ul style="list-style-type: none"> — k učení — komunikační — osobnostní a sociální — k občanství a udržitelnosti — k podnikavosti a pracovní — k řešení problémů — kulturní — digitální
Základní gramotnosti (ZG)	Čtenářská a pisatelská

Klíčové kompetence rozvíjíme zejména s využitím těchto vzdělávacích strategií:

KKU	Klíčová kompetence k učení	<ul style="list-style-type: none"> — plány učení či kritéria práce vytváříme společně se žáky — nastavujeme přiměřené vzdělávací cíle pro každého ze žáků — dáváme prostor žákům učit se mezi sebou navzájem — učíme žáky pracovat s nástroji, které umožňují sledovat a zaznamenávat jejich pokrok (práce s portfoliem, mapa učebního pokroku, mapa rozvoje kompetencí, kompetenční karty) — učíme žáky shromažďovat důkazy o jejich posunu v učení — vytváříme bezpečný prostor pro práci s chybou — vedeme žáky ke spolupráci a vzájemné podpoře při učení — propojujeme výuku se zkušeností žáků a zprostředkovávám jim smysl vyučovaného obsahu — podporujeme žáky k dalšímu učení tím, že oceňujeme jejich silné stránky, jejich snahu, pokrok a úspěchy — umožňujeme žákům vidět celkový rámec učiva a porozumět, jak jednotlivé lekce přispívají k jejich celkovému rozvoji osobnosti — vytváříme dynamické a interaktivní učební aktivity, které stimulují zvědavost a aktivní účast žáků — podporujeme žáky v tom, aby projevovali své názory — vedeme žáky k sebehodnocení na základě kritérií, kterým rozumějí, a podporujeme tím jejich odpovědnost za vlastní učení — vedeme žáky ke vzájemnému hodnocení pokroku v učení (vrstevnické hodnocení) na základě jim srozumitelných kritérií, a to za předpokladu, že se při tom daří zachovávat bezpečné prostředí — preferujeme pozitivní zpětnou vazbu — inspirujeme žáky tím, že se sami neustále učíme, a to i od žáků a spolu s nimi
------------	----------------------------	--

KKK	Klíčová kompetence komunikační	<ul style="list-style-type: none"> — vytváříme příležitosti pro různé formy diskuse, ve kterých mohou žáci bezpečně pokládat otázky a sdílet své myšlenky a pocity na dané téma (párové diskuse, diskusní kroužky atd.) — zahrnujeme prvky dramatické výchovy a role-play, při kterých mohou žáci experimentovat s různými perspektivami a formami vyjádření — necháváme žáky shrnovat obsah právě ukončených párových či skupinových diskusí — necháváme žáky reflektovat prožité komunikační situace
KOS	Klíčová kompetence osobnostní a sociální	<ul style="list-style-type: none"> — vytváříme prostředí, kde se žáci cítí bezpečně a jsou schopní sdílet své pocity a zkušenosti, mají na práci adekvátní čas — naplňujeme základní předpoklady pro vznik pozitivních vztahů a prostředí důvěry (známe žáky jménem, jednáme s nimi konzistentně a předvídatelně, dodržujeme dohodnutá pravidla, uznáváme vlastní chyby) — komunikujeme se žáky s respektem, tj. partnersky, vstřícně a otevřeně; projevujeme zájem o každého žáka, nabízíme žákům dialog a spolupráci, respektujeme sebepojetí, identitu a potřebu autonomie — v jednání jednotlivých žáků vytváříme situace a prostředí, ve kterých mají žáci příležitost poznávat sami sebe a rozvíjet sebeuvědomění (reflektivní aktivity, deníky, přehledy, diskuse o emocích aj.) — vytváříme situace, při nichž se žáci mohou aktivně podílet na svém vlastním učení a rozhodování — vytváříme situace pro týmovou spolupráci a diskutujeme se žáky o týmové spolupráci, sdílení pozitivních zážitků a vzájemné pomoci — využíváme různé možnosti přizpůsobení prostorového uspořádání třídy, vyhledáváme benefity učení v netradičním prostředí — vytváříme takové prostředí, které na žáky působí bezpečně, prostředí, kde se mohou otevřeně vyjadřovat a sdílet své pocity — vytváříme prostředí vzájemné podpory a spolupráce mezi žáky a učiteli — poskytujeme žákům prostor pro poznávání sebe sama (kým jsou, kým by chtěli být, kam se mohou posunout, kým by být nechtěli, kam patří, jak působí na ostatní lidi a prostředí) — pomáháme žáků poznávat jejich zájmy, schopnosti a hodnoty (zaměřujeme se na propojení témat výuky či dovedností a postojů z učení) — debatujeme se žáky o budoucnosti (kariéra, životní cesta, vize, plány) — vedeme žáky k tomu, aby si uvědomovali emoce a potřeby sebe sama i druhých — vedeme žáky k tomu, aby si uvědomovali dopady vlastního chování na sebe, ostatní lidi i přírodu — dáváme žákům prostor spoluvytvářet pravidla — důsledně reagujeme na případné chování žáků, které závažně narušuje prostředí pro učení nebo vztahy ve třídě i s námi — aplikujeme aktivity na podporu pocitu sounáležitosti se třídou a školou — usilujeme o to, aby se žáci mezi sebou znali a věděli o sobě více informací — podporujeme sdělování emocí, pocitů, názorů (např. komunitní kruh) poskytujeme prostor pro argumentaci názorů a sdílení, přehodnocení vlastních názorů a zpětnou vazbu
KOB	Klíčová kompetence k občanství a udržitelnosti	<ul style="list-style-type: none"> — vytváříme prostor pro vzájemné sdílení zkušeností a zážitků z kontaktu a péče o živé bytosti/organismy a prostředí mezi žáky — vytváříme prostor pro otevřenou diskusi žáků o hodnotách a chování svých i ostatních — vytváříme prostor a bezpečné prostředí pro diskuse žáků o souvislostech různých jevů, procesů a systémů ve vztahu k udržitelnosti — vytváříme prostor a bezpečné prostředí pro vytváření a vyjadřování vlastního názoru žáků, sami uplatňujeme respektující přístup a vedeme k němu důsledně žáky, nekritizujeme žáka za názor

		<ul style="list-style-type: none"> — umožňujeme žákovi převzít odpovědnost za uskutečnění přiměřeného úkolu, který si sám zvolí nebo s nímž se vnitřně ztotožní — stavíme žáky před situace vyžadující přijetí jejich vlastního rozhodnutí — stavíme žáky před dilemata týkající se sociální, ekonomické a environmentální spravedlnosti a podněcujeme je k zaujetí odůvodněných stanovisek, k argumentaci a diskusi (např. formou vhodné diskusní aktivity) — navozujeme situace umožňující porozumět potřebám, postojům a zájmům druhých – využíváme vžívání se do rolí a postojů jiných (např. rolové hry) — podněcujeme žáky k reflexi jejich zkušeností s uplatňováním vlastního vlivu na dění v jejich okolí, k možnosti zapojení do veřejně prospěšné aktivity dle vlastní volby
KPP	Klíčová kompetence k podnikavosti a pracovní	<ul style="list-style-type: none"> — podporujeme aktivní účast žáků na tvorbě školního prostředí, které pracuje s jejich nápady a respektuje jejich přínosy a potřeby, participaci ve škole, v komunitě aj. — využíváme se žáky různé nástroje k zachycení myšlenek a nápadů — zaměřujeme se na to, aby žáci vhodně používali různé typy vyhodnocování a výběru reálných a smysluplných nápadů — podporujeme žáky ve vytváření a sdílení jejich představ o tom, jak by se mohly vyvíjet situace v životě školy či v místě, kde žijí, a poskytují prostor pro diskusi nad návrhy jejich scénářů — jako žákovi průvodci usměřujeme tvorbu jeho vision boardu (koláž, kresba, online verze aj.) směrem k profesnímu, eventuálně i podnikatelskému a životnímu směřování — průběžně žáky podporujeme v objevování jejich priorit, hodnot, specifických aspektů jejich tvůrčího potenciálu — podněcujeme žáky k přemýšlení mimo ustálené vzorce (out of the box) a k nalézání vnitřní motivace pro objevování a využívání nových příležitostí a výzev — podporujeme setkání žáků s inspirativními osobnostmi a pozitivními vzory — poskytujeme žákům konstruktivní zpětnou vazbu, včetně formativního hodnocení, které jim pomáhá hlouběji porozumět jejich tvůrčímu procesu a posiluje jejich schopnosti zdokonalovat se — podporujeme žáky v sebe prezentaci, což zahrnuje představení osobních kvalit a schopností — podporujeme žáky v síťování s lidmi ve svém oboru zájmu, aby si sami vybrali a kontaktovali firmu/organizaci, do které se chtějí podívat a něco se o ní dozvědět — poskytujeme žákům nástroje a techniky pro rozhodování — zaměřujeme se na práci se zpětnou vazbou a reflexí – žáci oceňují, co se jim povedlo, pojmenovávají, co příště udělat jinak a jak, aby proces řízení a realizace zkvalitnili, pracují s chybou — předkládáme žákům téma hodnocení a minimalizace rizik — podporujeme aplikaci jejich prevence do žákovských aktivit, projektů — přinášíme žákům příležitosti pro praktické trénování schopnosti rychle reagovat na změny — vytváříme různorodé pracovní skupiny, aby se žáci učili spolupracovat s jinými lidmi — podporujeme sdílené znalosti a vzájemné učení se jeden od druhého — vedeme žáky k reflexi a sebehodnocení zkušeností ve skupině a pomáháme jim pojmenovat, které role jim vyhovují nejvíce a proč
KRP	Klíčová kompetence k řešení problémů	<ul style="list-style-type: none"> — zaměřujeme se na to, aby žáci analyzovali tyto situace z různých perspektiv a diskutovali o možných řešeních a jejich důsledcích — podporujeme žáky v tom, aby viděli hodnotu procesu hledání řešení — vedeme se žáky diskuse o rozdílech mezi podloženými a nepodloženými názory, povzbuzují žáky k formulaci otázek o posuzování věrohodnosti informací — pomáháme žákům reflektovat význam kritického myšlení při interpretaci a vyhodnocování

KKT	Klíčová kompetence kulturní	<ul style="list-style-type: none"> — využíváme umělecké prostředky k reflexi obsahů výuky, abychom žákům poskytli nové perspektivy a způsoby, jak porozumět a propojit různé aspekty učiva, tímto způsobem se učení stává více zážitkovým a zapamatovatelným — podporujeme žáky v reflexi jejich vlastních kulturních tradic a hodnot
KDI	Klíčová kompetence digitální	<ul style="list-style-type: none"> — vedeme žáky k etickému a ohleduplnému jednání v online prostředí — vedeme žáky k vědomému a zodpovědnému utváření digitálních identit a sledování vlastní digitální stopy — nastavujeme společně pravidla tak, aby podporovala aktivní přístup žáků k využívání digitálních technologií, a současně dbáme na to, aby pravidla podporovala digitální pohodu (wellbeing) žáků a vedla je k ochraně jejich duševního, fyzického a sociálního zdraví

Základní gramotnosti rozvíjíme zejména s využitím těchto vzdělávacích strategií:

ZGC	Základní gramotnost čtenářská a pisatelská	<ul style="list-style-type: none"> — při čtení i psaní posuzujeme autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře — při interpretaci komplexních textů dokládáme své závěry textem; v oborech usilujeme o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využíváme psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.
ZGM	Základní gramotnost logicko-matematická	x

Tradiční modelový ŠVP / Osobnostní a sociální výchova pro 2. stupeň ZŠ

Dílo vzniklo v IPs Podpora kurikulární práce škol.

Registrační číslo projektu CZ.02.02.XX/00/22_005/0004756

Dílo podléhá licenci Creative Commons CC BY SA 4.0
– Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je kolektiv autorů NPI ČR.

Licenční podmínky navštivte na adrese:

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.cs>.

Národní pedagogický institut
České republiky
Praha, leden 2025
www.npi.cz